

Arbeiderpartiets
kommunevalgprogram
2019-2023

Sterkere fellesskap – Store muligheter – Små forskjeller

Da Arbeiderpartiet vant valget i 2015 var Bergen kommunes økonomi ikke bærekraftig. Sykehjem, skoler, barnehager og idrettsanlegg forfalt. Gjelden var høy, sparekontoene var tomme og vi hadde milliardetterslep på pensjonspremier. På fire år har Arbeiderpartiet ryddet opp i økonomien og gjenvunnet handlefriheten. Vi er likevel langt fra i mål, og de neste fire årene vil kreve god økonomistyring og ansvarlig budsjettering.

Å skape for å dele har vært Arbeiderpartiets verdigrunnlag siden partiet ble stiftet i 1887. Verdiskaping, arbeid til alle og rettferdig fordeling vil alltid være våre viktigste oppgaver. I fellesskap skaper vi en rettferdig by med små forskjeller, hvor alle har mulighet til å leve gode liv. Vi har også et ansvar for å ta vare på byen og luften vår. Derfor mener Arbeiderpartiet at Bergen skal være en miljøvennlig by med gode nabolag, bærekraftig byutvikling og bedre kollektivtilbud.

I Bergen skal alle barn ha like muligheter til en god oppvekst, uavhengig av hvor de bor eller om foreldrene er fattige eller rike. Vårt løfte er en oppvekstgaranti til alle barn i Bergen. Arbeiderpartiet vil at alle barn får barnehageplass der de bor og at SFO skal være gratis. Vi vil ha en inkluderende skole av høy kvalitet der alle blir sett.

Bergen skal være en god og aktiv by for seniorer. De fleste eldre er friske og deltar i samfunnet på lik linje med andre. Men den dagen du får behov for helsehjelp skal du være trygg på at tjenestene er gode og at dine behov blir ivaretatt. Derfor vil vi legge til rette for at eldre kan bo i sitt eget hjem lengre og bygge flere sykehjemsplasser.

Fordi vi lever livet i nærmiljøet, må vi bygge bydeler med boliger, arbeidsplasser, barnehager, skoler, parker, friluftsområder og fritidsarenaer. Vårt mål for Bergen er å gi folk en enklere hverdag ved å redusere transportbehovet. Mer buss, bybane, tog og sykkelveier er den beste måten å skape en mer miljøvennlig by med mindre luftforurensing.

Bergen er en internasjonal by og har verdensledende kompetanse som kan utvikle klimavennlige løsninger og ny teknologi. Arbeiderpartiet jobber for at Bergen skal gå foran i kampen mot global oppvarming og for FNs bærekraftsmål. Mer ekstremvær fører til store materielle og menneskelige ødeleggelser. Derfor vil Arbeiderpartiet alltid vurdere klima- og miljøpåvirkning når vi planlegger hvordan Bergen skal bygges og utvikles.

Den beste byen skaper vi sammen. Frivillige organisasjoner i idretten og kulturlivet bidrar til at bergensernes hverdag blir enda bedre. Arbeiderpartiet vil derfor løfte frem og prioritere tilgang til sjø, parker, turstier, kulturhus og idrettsanlegg i hele byen.

Kapittel 1: En god oppvekst

Oppvekstgaranti til alle barn i Bergen

En god oppvekst varer livet ut, og derfor må vi starte med de minste. Arbeiderpartiet jobber for et samfunn der alle har like muligheter til å lykkes i livet, uavhengig av økonomi og foreldres utdanning. En by som er et godt sted å være for barna er et godt sted å være for alle. Arbeiderpartiet jobber for en by og et samfunn som setter barnas behov først. Derfor vil vi gi en oppvekstgaranti til alle barn i Bergen. Denne skal sikre barnehageplasser der folk bor, gratis SFO og mat til de minste, åpne idrettshaller, aktivitetskort til byens barn og ungdom og en oppvekst fri for mobbing og trakassering.

Barnehage – en god start på livet

Barnehagen skal være et trygt sted som gir rom for lek, vennskap og læring. Derfor er det viktig at det er nok voksne til å se og følge opp alle barn, og at disse har relevant utdanning. Slik skaper vi god kvalitet i barnehagene. Arbeiderpartiets mål er at kommunens egne barnehager skal være de beste. Dersom barnehagen har lenger åpningstid må det også være flere personer på jobb. Vi ønsker å styrke tilsynene for å sørge for god sikkerhet og godt inneklima. Vi vil ikke bygge store, åpne basebarnehager.

En barnehageplass er dyr, spesielt dersom man har mer enn ett barn i barnehage og/eller SFO. Vi mener velferdstjenester som barnehage bør være tilgjengelig for alle, uavhengig av foreldrenes økonomi. Derfor mener Arbeiderpartiet i Bergen at barnehagen burde vært gratis. Det er en omfattende og kostbar reform som må finansieres nasjonalt, men for å sikre at flere kan delta ønsker vi å styrke de lokale rabattordningene og gjøre det billigere å ha flere barn i barnehagen.

Arbeiderpartiet mener at fellesskapets penger skal komme barna til gode. Derfor mener vi at nasjonale myndigheter burde innføre regler som hindrer private, kommersielle barnehager å ta ut profitt. Kommunene burde også gis anledning til å stille krav om kvalitet og bemanning i private barnehager. Vi ønsker et mangfold av barnehager. Det er likevel utfordrende at Bergen har 70 % private barnehager. Det gjør det krevende å gjennomføre barnehageopptaket og sikre barnehageplass der folk bor. Vi vil øke den kommunale andelen ved å bygge flere kommunale barnehager. I de tilfeller private barnehager står i fare for å legges ned eller skal selges, skal kommunen vurdere å kjøpe barnehagen.

Åpne barnehager er viktige arenaer for integrering og bli kjent i nærmiljøet, og Arbeiderpartiet vil fortsette å sørge for at disse sikres gode driftstilskudd.

Arbeiderpartiet vil:

- 124 - tilby alle barn barnehageplass den måneden de fyller 1 år
- 125 - at alle skal få tilbud om barnehageplassen i nærmiljøet
- 126 - at minst halvparten av de ansatte i barnehagen skal være pedagoger innen
- 127 2022
- 128 - at minst 35 % av de ansatte skal ha fagbrev innen 2023
- 129 - prioritere å pusse opp barnehager og uteområder
- 130 - gjøre det billigere å ha flere barn i barnehagen og lettere å søke om redusert
- 131 pris
- 132 - øke andelen menn som jobber i barnehagene
- 133

134 **Kunnskap og kvalitet i skolen**

135 Elevene i Bergen skal møtes med tydelige forventninger, og alle skal ha noe å strekke
136 seg etter. Arbeiderpartiet har ambisjoner på vegne av alle barn. Grunnskolen skal ha
137 et bredt og allmenndannende faglig ståsted, som vektlegger faglige kunnskaper og
138 ferdigheter så vel som elevenes evne til kritisk refleksjon, sosiale ferdigheter og
139 personlige utvikling.

140
141 Alle elever skal kunne lese, skrive og regne når de går ut av bergensskolen. Det er
142 grunnleggende ferdigheter som også påvirker andre fag og er relevant for alle
143 yrkesvalg. Samtidig vet vi at vi de neste tiårene vil trenge flere innovative og kreative
144 elever og arbeidstakere og flere som velger yrkesfag. Arbeiderpartiet vil derfor øke
145 elevenes kunnskap om yrker og utdanningsvalg i samarbeid med næringslivet, og
146 løfte frem behovet for mer estetiske og praktiske fag i skolen.

147
148 Læreren er den viktigste suksessfaktoren i skolen. Læreren skal ha tid til å
149 konsentrere seg om det faglige og pedagogiske arbeidet og bruke mindre tid på
150 byråkrati. Elevene skal følges opp tett og få aktiv og god tilbakemelding gjennom hele
151 skoleløpet, der ingen får karakterer før på ungdomsskolen. Vi er positive til
152 hjemmeleksefrie skoler, og vil legge til rette for at leksene kan gjøres på skolen.

153
154 Gode, sunne og pedagogiske skolebygg er en viktig forutsetning for gode
155 læringsmiljø. Arbeiderpartiet vil fortsette å prioritere vedlikehold og bygge nye skoler
156 for at alle barn skal kunne gå på en helseverngodkjent skole. Arbeiderpartiet vil bygge
157 nye skoler med reelt fleksible arealer, ikke åpne baseskoler.

158
159 Digital kompetanse og evne til kritisk tenkning er sentrale ferdigheter for barns
160 læring og utdanning. Vi vil at barn og unge i Bergen skal utvikle sin digitale
161 kompetanse, og vil derfor gi alle barn nettbrett, PC eller Chromebook.

162
163 Arbeiderpartiet vil:

- 164 - jobbe for at elevene får gode tilbakemeldinger gjennom skoleåret, og si nei til
- 165 karakterer i barneskolen

- 166 - legge til rette for at barn kan få gjøre leksene på skolen
- 167 - prioritere flere lærere til de minste barna og i områder med
- 168 levekårsutfordringer
- 169 - ha koding som del av flere fag i skolen. Alle skal få opplæring i koding på 3.
- 170 trinn
- 171 - ha trygg skolevei og opprette hjertesoner rundt alle skoler for gående og
- 172 syklende
- 173 - endre finansieringsordningen for skolene slik at den tar høyde for ulike behov,
- 174 levekår og fysiske begrensninger på skolene
- 175 - at læringsmiljøene styrkes gjennom partnerskap med næringsliv, stiftelser og
- 176 organisasjoner

177

178 **Tilpasset opplæring**

179 Alle barn har rett på tilpasset opplæring, og til å få stimulerende faglige utfordringer
180 ut fra sitt eget nivå og sine evner. Arbeiderpartiet mener at skolene må bli bedre til å
181 tilrettelegge undervisningen etter hver enkelt elevs evner og forutsetninger, og at
182 innsatsen settes inn tidlig allerede fra 1. klasse. Dette gjelder også de barna som har
183 spesielle evner og talent innenfor et fag eller felt.

184

185 Arbeiderpartiet vil jobbe for at den spesialpedagogiske hjelpen er organisert på en
186 slik måte at barn og unge føler tilhørighet til fellesskapet. I dag brukes det for mye tid
187 og ressurser på sakkyndige vurderinger og enkeltvedtak, og for mange ufaglærte
188 brukes til å hjelpe barn som sliter. Arbeiderpartiet vil ha slutt på at det må tas nye
189 utredninger hver gang barn beveger seg mellom utdanningsnivåer. Vi vil derfor sikre
190 en bedre samordning mellom barnehage, grunnskole og videregående.

191

192 Arbeiderpartiet vil:

- 193 - hjelpe barn som sliter tidligere enn i dag
- 194 - gjøre det mulig å iverksette tiltak før utredningen er ferdig
- 195 - innføre en lese-, skrive- og regnegaranti: Elever som ikke har tilfredsstillende
- 196 nivå på lese-, skrive- og regneferdigheter etter 2. klasse skal få enda tettere
- 197 oppfølging
- 198 - sikre at elever med stort fravær følges opp av skolen, også de med godkjent
- 199 fravær
- 200 - gi evnerike barn mulighet til å kombinere ulike opplæringsløp og ta fag på
- 201 høyere nivå, samtidig som sosial kompetanse og utvikling ivaretas

202

203 **En oppvekst fri for mobbing**

204 Det viktigste grunnlaget for læring er at barn opplever trygghet og fellesskap. Derfor
205 er det avgjørende å sikre barn et godt leke- og læringsmiljø. Alle skoler og barnehager
206 skal drive et aktivt antimobbearbeid opp mot lærere, barn og foreldre. Bergensskolen
207 skal ha nullvisjon for mobbing, vold, diskriminering og rasisme. Vi mener at det alltid

208 er den voksnes ansvar å skape et trygt og godt leke-, lærings- og fritidsmiljø for alle.
209 Derfor vil Arbeiderpartiet motvirke et ensidig prestasjonsjag, og heller styrke hvert
210 enkelt barn sin fremgang og trivsel.

211
212 Arbeiderpartiet vil ansette andre yrkesgrupper i skolen, som sosialpedagoger,
213 miljøarbeidere og minoritetsrådgivere. Det vil gi lærerne mer tid til undervisningen,
214 og sammen med en styrking av skolehelsetjenesten vil det bidra til mindre mobbing
215 og et bedre leke- og læringsmiljø. Skolehelsetjenesten står helt sentralt i det
216 forebyggende arbeidet blant byens barn og unge. Derfor ønsker Arbeiderpartiet å øke
217 antallet helsesykepleiere og psykologer i tråd med anbefalt norm.

218
219 Det skal være lett å melde fra om mobbing og diskriminering. Derfor vil vi blant
220 annet opprette en «mobbeknapp» på kommunen sine sider hvor man elektronisk kan
221 melde fra.

222
223 Fellesskapet og det offentlige har et særlig ansvar for å fremme positive holdninger til
224 seksualitet, og bidra til å hindre diskriminering på grunn av seksuell orientering,
225 kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Vi vil at barn og unge skal få mer og bedre
226 seksualitetsundervisning. Å lære om egne grenser og om kritisk bruk av sosiale
227 medier kan forhindre diskriminering og overgrep.

228
229 Arbeiderpartiet vil:

- 230 - at alle barn skal få veiledning i bruk av sosiale medier på skolen, med spesiell
- 231 vekt på nettmobbing
- 232 - ha egne team som bistår skoler og barnehager i krevende i mobbesaker
- 233 - styrke lærernes kompetanse på psykososialt arbeid
- 234 - bygge uteområdene til nye skoler på en måte som forebygger mobbing
- 235 - ansette miljøarbeidere og miljøterapeuter i skoler og barnehager. Målet er at
- 236 alle skoler skal ha egen miljøterapeut
- 237 - ansette flere i skolehelsetjenesten

238
239 **SFO**

240 Arbeiderpartiet vil fortsette arbeidet med å heve kvaliteten i SFO gjennom fysisk
241 aktivitet, kultur, koding, mat og tid til den frie leken. Når kvaliteten blir bedre, og i
242 større grad en forlengelse av skoledagen, er det viktig at SFO blir gratis. Det er en stor
243 reform som staten bør finansiere. SFO er så viktig for å bekjempe ulikhet at vi vil ta
244 ansvar for Bergen hvis ikke staten kommer på banen. Vårt mål er gratis SFO for alle,
245 og vi vil de neste årene starte med de aller minste. På samme måte mener
246 Arbeiderpartiet alle barn burde fått et gratis måltid på skolen, og vi vil derfor innføre
247 dette for de minste som en del av SFO-tilbudet.

248
249 Arbeiderpartiet vil:

- 250 - øke kvaliteten i SFO gjennom måltid, mer kultur, koding og tid til den frie
- 251 leken
- 252 - ansette flere pedagoger og gi alle assistenter mulighet til å ta fagbrev
- 253 - sørge for mer fysisk aktivitet inn i skole og SFO i samarbeid med lokale
- 254 idrettslag
- 255 - innføre gratis SFO og gratis måltid, hvor vi prioriterer de minste barna først
- 256 - fortsatt prioritere gratis SFO til barn med særskilte behov
- 257

258 **Kapittel 2: En god helse for alle**

259 God helse er avgjørende for å kunne leve et godt og trygt liv. Helsen vår påvirkes av
260 alt i samfunnet, og derfor er det store forskjeller i hvor god helse vi har.

261 Arbeiderpartiet har som mål at forskjeller i bakgrunn og økonomi ikke skal påvirke
262 helsen vår eller hvor god hjelp man får.

263

264 **Folkehelse – aktive liv**

265 God helse er mer enn fravær av sykdom. Det betyr også å ha noen å være med og
266 muligheten til å være aktiv. Vi har kunnskap og virkemidler til å møte de nye
267 folkehelseutfordringene. Det er godt dokumentert at forebygging er det som gir størst
268 helsegevinst.

269

270 Ensomhet er en utfordring for mange og regnes som en av de ti største
271 helseutfordringene i Norge. Ensomhet kan føre til sykdom, depresjon og stress.
272 Arbeiderpartiet i Bergen ønsker derfor å legge til rette for gode og inkluderende
273 møteplasser, både i offentlig og privat regi. Vi ønsker å bidra aktivt til samarbeid
274 mellom frivilligheten og det offentlige om tilbud som reduserer ensomhet i alle
275 aldersgrupper. Et eksempel på nytenking vil være å legge til rette for skravlebenker i
276 sentrum og bydelene og skravlekopper på restauranter.

277

278 Fastlegene har en viktig rolle med å følge opp innbyggernes helse. Størstedelen av
279 legetjenesten i Bergen utføres av fastleger i privat praksis med avtaler med
280 kommunen. Vi ønsker å ansette flere fastlønnede leger i kommunehelsetjenesten. Vi
281 vil også at kommunen tar ansvar for rekrutteringen av nye fastleger gjennom
282 offentlige utdanningsstillinger (LIS).

283

284 Arbeiderpartiet vil:

- 285 - bygge leke- og møteplasser, gjerne med utendørs treningsapparater, som
- 286 inviterer til gode møter på tvers av generasjoner
- 287 - styrke kommunens Frisklivssentral og jobbe for å bygge ut tilbudet på
- 288 bydelsnivå i samarbeid med frivillighetssentralene
- 289 - innføre et tilbud om gratis aktivitetstid for eldre over 67
- 290 - se på mulighetene for «Veksthuset 60+», hvor pensjonistene kan bygge opp en
- 291 seniorkultur gjennom ulike aktiviteter

- ansette flere fastlønte fastleger, og sikre rekruttering av leger til utdanningsstillinger (LIS-leger) med mål om 20 hvert år

En god og trygg alderdom

Vi lever lengre i Norge. Den eldre delen av befolkningen er en ressurs og berikelse for samfunnet. De fleste eldre er friske og deltar i samfunnet på lik linje med andre. Men den dagen du får behov for helsehjelp skal du være trygg på at tjenestene er gode og at dine behov blir ivaretatt. Arbeiderpartiet vil legge til rette for at de som ønsker det kan bo hjemme lengre. Derfor vil vi videreutvikle det hjemmebaserte tilbudet, gjennom bedre organisering og forbedring av tillitsreformen. Velferdsteknologi kan bidra til at eldre og deres pårørende mestrer hverdagen bedre. Derfor vil vi sikre at Bergen fortsatt skal være en foregangskommune i utvikling, bruk og kompetanse innen velferdsteknologi.

Arbeiderpartiet vil:

- si nei til stoppeklokkeomsorg i hjemmetjenestene
- legge til rette for at flere eldre og pleietrengende skal kunne bo i eget hjem
- ha et mer fleksibelt avlastnings- og aktivitetstilbud
- samarbeide med fastlegene i Bergen for å legge til rette for at flere kan tilbringe den siste tiden hjemme
- gi de eldre færre personer å forholde seg til og de ansatte mer tid til hver person
- gi gratis trygghetsalarm til alle som trenger det

En demensvennlig kommune

Demens er en folkesykdom som kan ramme alle eldre. Vi vet at i takt med at levealderen øker, øker også antall personer med demens. Nå fjerner vi køen på aktivitetssentre for personer med demens, men vi vet at behovet vil øke i årene som kommer. Vi vil også jobbe for at de som får en demensdiagnose kommer i kontakt med hjelpeapparatet tidligere. Arbeiderpartiet ønsker å oppgradere boligtilbudet slik at demente sikres et godt og variert hverdagsliv, og vurdere om nye/ombygde sykehjem skal bygges i landsbyform.

Arbeiderpartiet vil:

- gjøre Bergen til en demensvennlig kommune der både offentlig og privat sektor har tilstrekkelig opplæring til å møte et økende antall demenssyke i Bergen
- gi personer som har fått en demensdiagnose en kontaktperson i kommunen
- legge til rette for at det kan bygges en demenslandsby
- sikre alle personer med demens et dagtilbud, hvor også pårørende er velkommen

Et verdig liv på sykehjem

Vi har bygget Siljusslåttan, og er i gang med å bygge Sandsli og Åsane sykehjem, for å sikre at alle som har behov for det skal få en sykehjemsplass. Arbeiderpartiet vil fortsette å bygge ut og utvikle sykehjemmene i kommunen. Vi vil ha kommunale sykehjem for å gi et godt tilbud til de eldre, og sikre de ansatte gode lønns- arbeids og pensjonsvilkår. Mange lever sine siste år på sykehjem, og det er viktig at sykehjemmene våre er nettopp det, et hjem. Derfor skal vi sørge for at menneskene som bor der sikres verdighet og god livskvalitet. Omsorg, noen å snakke med, aktivitet og god mat og drikke er avgjørende. Arbeiderpartiet vil jobbe for spesialiserte enheter for pasienter med ulike og særskilte behov. Det kan være for pasienter som trenger rehabilitering, for pasienter med langvarige og alvorlige psykiske lidelser og for pasienter med langvarige, alvorlige rusproblemer.

Både mennesker som bor hjemme og på sykehjem skal få trygge og gode måltider. Vi vil sikre mer kunnskap om matglede og kosthold blant kommunens ansatte. Ingen skal måtte dø alene. Derfor vil vi sikre tilstrekkelig kompetanse innen ulike typer lindrende behandling og ressurser til fast vakt for døende, og innføre tilbud om våketjeneste. Vi vil også styrke korttidstilbudet ved sykehjemmene og gi flere avlastningstilbud i bydelen sin.

Arbeiderpartiet vil:

- bygge Sandsli og Åsane sykehjem
- øke antall sykehjemsplasser ytterligere ved å vurdere ombygginger, utvidelser og samarbeid med ideelle aktører, samt å bygge flere nye sykehjem
- styrke bemanningen på sykehjemmene for å gi de eldre et bedre tilbud og de ansatte en bedre arbeidshverdag
- utvide ordningen med sommerjobb for ungdom på kommunale sykehjem
- gi alle sykehjem en pott på 10.000 som kan brukes til velferdstiltak og kulturopplevelser for beboerne
- vurdere å etablere et eget kommunalt produksjonskjøkken som leverer mat til byens sykehjem og hjemmeboende

Barn og unges helse

Stadig flere barn og ungdom diagnostiseres med psykiske lidelser, sliter med ensomhet og får livsstilssykdommer. For mange ungdommer er livskvalitet knyttet opp til kropp og utseende. Dette er en utvikling vi ikke kan leve med. Barn skal leve gode og trygge liv uten bekymringer. Arbeiderpartiet skal prioritere forebyggende og helsefremmende tiltak for å hindre at vanskelige tanker og følelser får utvikle seg til psykiske lidelser. Helsestasjon for ungdom er en viktig helsetjeneste, men blir i dag først og fremst brukt av jenter. Arbeiderpartiet ønsker derfor å ansette flere menn på helsestasjonene. Sosiale medier har stor innvirkning på barn og unges hverdag. Derfor må barn møtes med høy kompetanse på dette feltet i skole og helsetjeneste. Vi

ønsker også økt kunnskap om psykiske helseutfordringer hos kronisk syke barn og barn med alvorlige sykdommer. For å lykkes med behandlingen av psykiske lidelser må helsetjenestene blir mer brukervennlig og organiseres bedre på tvers av avdelinger og sektorer. Alle som trenger det må få rask behandling.

Arbeiderpartiet vil:

- ha nullvisjon mot selvmord
- forebygge kropp- og selvfølelsesproblematikk, gjennom å sørge for mer kunnskap om temaet blant lærere, helsesykepleie og skoleelever
- gjøre helsestasjon for ungdom lettere tilgjengelig gjennom lengre åpningstider og at de har åpent flere dager i uken
- følge opp gutter bedre ved å ansette flere menn på helsestasjonene
- styrke samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og kommunalhelsetjenesten, og sørge for en god implementering av pasientforløpene i kommunen
- at helsevesenet må bli bedre på å inkludere pårørende
- innføre gratis hormonell prevensjon for de under 16 år, og vurdere å utvide ordningen med gratis prevensjon til å gjelde kvinner mellom 19 og 25 år som er folkeregistrert i Bergen kommune

Tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne

Personer med nedsatt funksjonsevne møter fortsatt barrierer som hindrer like muligheter til aktivitet og deltakelse. Derfor skal Bergen kommune legge til grunn kompetanse, kvalitet og rettssikkerhet i sine tilbud. En av de største barrierene for mange utviklingshemmede er mangel på egnede boliger. Derfor har vi vedtatt en forpliktende plan for hvordan vi skal fjerne køen for de rundt 100 personene som står på venteliste for bolig og plass i bofellesskap i Bergen. Vi mener at tjenestene til utviklingshemmete skal gis av kommunen, eller ideelle organisasjoner, ikke kommersielle bedrifter. Dette gir bedre tjenester til brukerne.

Arbeiderpartiet vil:

- skaffe bolig til alle med funksjons- og utviklingshemming
- gjennomføre en ordning med garantert fritidstilbud for de som bor i bofellesskap og for hjemmeboende personer med utviklingshemming
- bygge ut og sikre dag- og aktivitetstilbudet for barn og unge og legge til rette for flere varig tilrettelagte arbeidstilbud for personer med utviklingshemming
- ivareta reell medbestemmelse over egen hverdag for beboere på institusjoner
- bevare Tveiterås skole på Tveiterås

En verdig og helsefremmende rusomsorg

Arbeiderpartiet mener at rusomsorg må baseres på kunnskap, forskning og individuell oppfølging. Rusmiddelavhengighet er en helseutfordring og må møtes deretter. Vi har etablert brukerrom på Strax-huset.

Et mer tilpasset behandlingstilbud til den enkelte, en trygg bolig og oppfølging av pårørende er en prioritert oppgave i årene som kommer. Mennesker som ønsker å bli rusfrie skal møtes med et tilrettelagt tilbud.

Skadereduksjon er et forsøk på å begrense skadene som rusmiddelavhengighet fører med seg, uten å kreve at bruken skal opphøre. Vi mener det er en helsefaglig oppgave å vurdere hvilke skadereduserende tiltak som er mest hensiktsmessig, og vil derfor tilrettelegge for brukerrom, heroinassistert behandling og utdeling av brukerutstyr. Slike tiltak kan også bidra til at rusmiddelavhengige kommer i kontakt med hjelpeapparatet og får tilpasset behandling.

Alkohol er det rusmiddelet som koster mest for samfunnet. Både i form av lidelse for den enkelte, og for samfunnet som helhet. Vi ønsker å tilrettelegge for rusfrie arenaer for barn, unge og voksne, og mener at hensynet til de yngste må være førende i alkoholpolitikken.

Arbeiderpartiet vil:

- at mennesker som ønsker å bli rusfri skal møtes med et tilrettelagt tilbud
- utvide tilbudet ved MO-sentrene og etablere brukerrom der det er hensiktsmessig
- jobbe for at Bergen blir en hepatitt-C-fri by
- tilby gratis prevensjon, veiledning og HPV-vaksine til rusavhengige kvinner, og til kvinner som er under rusbehandling
- bedre tilgangen til tannhelsetjenester for tidligere rusavhengige med omfattende tannhelseproblemer

Kapittel 3: En rettferdig by

Arbeiderpartiet vil at Bergen skal være en rettferdig by med små forskjeller, hvor alle har mulighet til å leve gode liv. Som bergenser skal du ha like muligheter til å lykkes uansett hvor i byen du vokser opp. For å oppnå dette må vi føre en bevisst politikk som har blick for ulikhetene mellom bydelene. Derfor vil Arbeiderpartiet gjennomføre et krafttak for et rettferdig Bergen, styrke oppvekstvilkårene til Bergens barn, styrke barnevernet, bidra til å løfte folk ut av fattigdom og satse på områder med utfordringer.

En rettferdig by har blick for alle som oppholder seg i den. Også i Bergen foregår det menneskehandel og tvungen prostitusjon. Kvinner og rusavhengige er særlig utsatt. Arbeiderpartiet vil derfor støtte organisasjoner som jobber med å hjelpe ofre for

menneskehandel, og arbeide for at Bergen skal bli en by hvor alle mennesker lever frie liv.

Rettferdige oppvekstsvilkår

Bergen har fremdeles helse- og levekårsforskjeller mellom og innad i bydelene. Altfor mange barn og familier lever i fattigdom. Alle barn i byen vår fortjener de samme mulighetene. Det krever langsiktig og målrettet jobbing å oppnå dette. Hvis vi ikke tar tak i disse ulikhetene, forsterker de seg og skaper en delt by.

Arbeiderpartiet vil derfor fortsette å prioritere ekstra ressurser til barnehager og skoler i områder med levekårsutfordringer. Minoritetsspråklige barn skal få tilbud om gratis kjernetid i barnehagen, slik at barnet får en bedre norskopplæring og språkutvikling. Samtidig vil vi gjøre barnehage og SFO enda billigere for flere – spesielt for dem med lav inntekt. Det må også bli enklere å be om hjelp. Folk som trenger støtte skal ikke møte veggen med et vanskelig skjemavelde.

Økonomi skal ikke være et hinder for at barn skal kunne delta i fritidsaktiviteter. Barn med foreldre som mottar sosialstønad skal ha selvstendig rett til å motta aktivitetsstøtte. Barnetrygden skal også holdes utenfor ved utmåling av hjelp til å dekke ekstrautgifter knyttet til barnas oppvekst. Arbeiderpartiet vil utvide ordningen med utstyrslager der familier, organisasjoner og skoler kan låne gratis idretts- og friluftsutstyr.

Arbeiderpartiet vil:

- prioritere å utjevne forskjeller mellom områder i byen
- at gratis aktivitetskort skal være et tilbud til alle barn i familier med varig lavinntekt
- doble klestillegget for barna til de som får sosialhjelp
- sette av midler som frivillige lag og organisasjoner kan søke på dersom de har medlemmer som ikke kan delta av økonomiske grunner
- utvide kommunens utstyrslager og utvide til flere bydeler

Barnevern

Barnevernet er fellesskapets sikkerhetsnett. De skal hjelpe familier, men også fange opp og gi omsorg til barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling. Derfor har vi ansatt flere medarbeidere i barnevernet de siste årene, og Arbeiderpartiet vil jobbe for å øke bemanningen i barnevernet ytterligere. Vi ønsker flere medarbeidere i barnevernet med flerkulturell kompetanse. Overgangen til et selvstendig liv kan være brå for mange. Arbeiderpartiet vil derfor bedre ettervernet for ungdommer i barnevernet. Barn og ungdom som er under barnevernets omsorg trenger forutsigbarhet, trygghet, varme og fremtidshåp. Barnevernet egner seg derfor

svært dårlig til konkurranseutsetting og privatisering. Vi mener også det er en styrke om flere sakkyndige som jobber med barnevernssaker er ansatt i Bergen kommune.

Et krafttak mot fattigdom

Grunnene bak fattigdom er mange. Noen av de viktigste er arbeidsledighet, uførhet og aleneansvar for barn. Barn som vokser opp i fattigdom har dårligere livssjanser enn andre barn, og får ofte dårligere helse og livskvalitet som voksne. Bergen har ikke råd til å påføre barn og deres familier denne risikoen. Derfor vil Arbeiderpartiet gjennomføre et krafttak for å løfte så mange som mulig ut av varig fattigdom.

Sosialhjelp skal være en kortvarig ytelse. Aktivitetsplikten må derfor speiles av en plikt for hjelpeapparatet til å sørge for at aktiviteten er relevant, meningsfull og kvalifiserende. Det samme må gjelde mottagere av dagpenger, overgangsstønad og arbeidsavklaringspenger. Målsetningen må alltid være å gjøre den enkelte selvhjulpen.

Arbeiderpartiet vil:

- sørge for at alle som kvalifiserer for Kvalifiseringsprogrammet eller Jobbsjansen får delta når de har behov
- at alle som mottar sosialhjelp mer enn tre måneder gis rett til meningsfylt og kvalifiserende aktivitet
- vurdere en ny modell for sosialhjelp, der personer som går på sosialhjelp over lengre tid får en høyere sats

Styrket områdesatsing

Arbeiderpartiet ønsker bydeler med mangfold og egenart der innbyggerne skal ha de samme mulighetene for et godt liv. Samtidig viser undersøkelser store forskjeller mellom og innad i bydelene. Derfor vil vi sørge for at de områdene som trenger mest ressurser, skal få mest ressurser.

Vi har de siste årene satset på forbedring av levekårene i de mest utsatte områdene, og satsingen omfatter nå Årstad, Indre Laksevåg, Ytre Arna, Loddefjord og Olsvik. Vi vil videreføre områdesatsingen og samtidig utvide til nye områder. I tillegg må samarbeidet med Husbanken styrkes.

Arbeiderpartiet vil:

- forlenge og utvide områdesatsingen
- styrke samarbeidet med Husbanken for å løfte utsatte boligområder

En bolig til alle

En fast bolig er en forutsetning for trygt og stabilt liv. Derfor vil Arbeiderpartiet sørge for at alle har muligheten til å få dette i Bergen. Dette sikrer vi ved å bygge

kommunale boliger i hele byen. I tillegg skal vi forsterke ordninger som bidrar til at flere går fra leie til eie. Det er viktig å spre kommunalboligene for å skape gode og mangfoldige nabolag. Arbeiderpartiet vil ta initiativ til en ny sosial boligpolitikk og vil vurdere å opprette et kommunalt boligselskap som kan tilby boliger til reduserte priser. Vi vil ha et særlig blikk for førstegangsetablerere og barnefamilier, og bidra til at flere kan få gunstige startlån gjennom Husbanken.

Arbeiderpartiet vil:

- bygge byen slik at vi skaper gode og mangfoldige bomiljø der det er plass til alle
- vurdere å utvikle et kommunalt boligselskap, og samarbeide med Husbanken om å utvide ordninger rettet mot førstegangsetablerere og barnefamilier
- fjerne køen på kommunale boliger
- redusere andelen kommunale boliger i levekårsområder

Kapittel 4: Den miljøvennlige byen

Arbeiderpartiet mener at store utfordringer best løses i fellesskap. Klimaendringene er globale, men flere av løsningene finner vi i Bergen. De siste årene har klimagassutslippene i Bergen gått ned og byluften har blitt bedre. Vi vil bidra til at denne utviklingen fortsetter. Vårt mål er at Bergen skal være en klimanøytral by innen 2030 med god byluft året rundt. Bergensregionen besitter verdensledende kompetanse på utvikling av klimavennlige løsninger. Vi har et forskningsmiljø og næringsliv i særklasse som bidrar til innovasjon og nye arbeidsplasser.

Bedre byluft i hele Bergen

Det er tre hovedkilder til forurenset luft i Bergen: Trafikk, vedfyring og utslipp fra skip. Helsen skadelig luft gjør at flere dør tidligere i byen vår. Barn og folk med luftveisplager kan ikke gå utendørs på dager med høy luftforurensning. Derfor har Arbeiderpartiet innført tids- og miljødifferensierte bompenger. Nå innføres miljødifferensierte havneavgifter, og landstrøm bygges ut til både skip og cruiseskip. Panteordningen for gamle vedovner er tilbake, og alle som søker om dette får støtte. I tillegg er det innført nye strakstiltak ved akutt forurensning, og det er satt opp flere målestasjoner ute i bydelene. Vi er allikevel ikke i mål før luften er ren og klimagassutslippene fjernet.

Arbeiderpartiet vil:

- følge opp forpliktelsene i Paris-avtalen, kutte klimagassutslipp raskere enn i dag og gjøre Bergen til en klimanøytral og fossilfri by innen 2030
- sette opp flere lokale målestasjoner
- skifte ut alle forurensede vedovner og doble panteordningen til 10 000 kroner
- forsterke ordningen med miljødifferensierte havneavgifter slik at de som forurenses mest må betale mer

- 583 - at alle skip som legger til i Bergen havn kan tilkobles landstrøm
- 584 - sette tak på maks tre cruiseskip i havnen per dag
- 585 - søke om å få lov til å innføre turistskatt på cruiseturister som en nasjonal
- 586 forsøksordning
- 587 - at Bergen kommune skal ha et eget klimabudsjett og et klimaregnskap som
- 588 behandles årlig

589

590 **Miljø- og klimavennlig transport**

591 Å bo i by gir gode forutsetninger for å ta valg til det beste for klimaet og miljøet.

592 Bybanen er ryggraden i kollektivsystemet vårt, og Arbeiderpartiet er garantisten for

593 videre bybaneutbygging til Åsane. Siden utbyggingen til Nesttun og Flesland har

594 veksten i antall kollektivreisende vært svært høy. For at flere skal velge å reise med

595 buss eller bane må tilbudet bli bedre og prisene må være rimelige, ikke minst i

596 rushtiden.

597

598 Arbeiderpartiet vil:

- 599 - bygge ferdig bybanen til Fyllingsdalen og Spelhaugen
- 600 - bygge bybanen til Åsane
- 601 - ha flere bussavganger og ekspressbusser i Bergen
- 602 - innføre rushtidsrabatt for kollektivreisende
- 603 - gjøre Bryggen bilfri
- 604 - øke kapasiteten til bybanen
- 605 - sette i gang nullutslippsbåter for persontransport fra Sandviken, Nøstet,
- 606 Nordnes, Laksevåg, Alvøen, Sotra, Askøy, Steinstrøm og Salhus
- 607 - innføre nullutslipps matebusser som frakter folk til kollektivknutepunktene i
- 608 bydelene
- 609 - innføre krav om utslippsfri varelevering i sentrum
- 610 - bygge flere trygge fortau og gangveier langs offentlige veier
- 611 - legge til rette for flere innfartsparkeringer i tilknytning til kollektivknutepunkt
- 612 i bydelene. Disse må også ha sykkelparkering
- 613 - legge til rette for ladepunkt for el-småfly på Flesland
- 614 - øke den øvre aldersgrensen for ungdomskortet til 23 år på buss, bane og båt
- 615 - stille krav om elektrifisering for bussene i Bergen sentrum

616

617 **Grøntområder og biologisk mangfold**

618 Parker, elver, skoger og matjord er under press, og det pågår et dramatisk tap av

619 forskjellige dyr, insekter og planter på land og i sjøen. Større arealer med vann og

620 vegetasjon i byen er nødvendig. Det handler både om å sikre vanndrenasje og

621 tilpasning til et klima i endring, og om å gjøre hverdagen trivelig for mennesker i

622 byen.

623

624 Arbeiderpartiet vil:

- 625 - verne gjenværende matjord i Bergen mot utbygging
- 626 - innføre et forpliktende arealregnskap som tydeliggjør hvilke naturområder
- 627 som bør vernes fra utbygging
- 628 - plante flere trær i bykjernen og i bydelene
- 629 - lage en tiltaksplan for artsmangfold i Bergen, med mål om å beskytte
- 630 utrydningstruede arter

631

632 **Sykkelbyen**

633 Sykkel er et godt og sunt alternativ til bil og kollektivtransport. I forbindelse med
 634 bybaneutbyggingen til Fyllingsdalen og Åsane skal det bli bygget egne sykkeltraseer.
 635 Nye sykkeltraseer blir det også mot Laksevåg og Loddefjord i forbindelse med nye
 636 veiprosjekter i kommunen. Når det bygges nye barnehager, arbeidsplasser og
 637 boligområder skal vi stille krav om sykkelparkering under tak. Bysykkelordningen er
 638 allerede en suksess, og vi skal bygge den ut med flere sykler og stativ og til flere
 639 bydeler.

640

641 Arbeiderpartiet vil:

- 642 - bygge ut et sammenhengende sykkelveinett med tilknytning til skoler,
- 643 bydelssentre og viktige arbeidsplasser
- 644 - legge til rette for at flere barn kan sykle til skolen
- 645 - bygge sykkeltraseer parallelt når det bygges bybanetrasé og nye veier
- 646 - legge fargede sykkelfelt og skilte bedre
- 647 - lage flere sykkelparkeringer under tak
- 648 - utvide bysykkelordningen til flere bydeler
- 649 - jobbe for at bysykkelordningen skal inkluderes i periodekortet for kollektiv

650

651 **En mer miljøvennlig hverdag**

652 Vi vil gjøre det enklere for bergenserne å ta miljøvennlige valg i hverdagen. Det er en
 653 felles oppgave å bidra til en bærekraftig fremtid, men det offentlige må ta et særlig
 654 ansvar. Dersom vi ikke reduserer plastforurensingen i havet, vil det i 2050 være mer
 655 plast enn fisk i havene våre. Arbeiderpartiet mener at Bergen skal ha som mål å bli en
 656 plastfri kommune, og bedre avfallshåndteringen.

657

658 I Norge kaster vi for mye mat. Arbeiderpartiet mener det er en offentlig oppgave å
 659 bevisstgjøre og legge til rette for at spiselig mat ikke havner i bosspannet. Derfor skal
 660 vi halvere matsvinnet i Bergen kommune innen 2022. Vi kommer til å støtte gode
 661 initiativ som gjør at hver enkelt kan ta mer miljøvennlige valg i sin egen hverdag.

662

663 Arbeiderpartiet vil:

- 664 - avskaffe bruk av unødvendige engangsartikler og lage en handlingsplan for
- 665 rensing og fjerning av mikroplast i avløpsvann ut til byfjorden
- 666 - at Bergen havn skal ta imot plast fra båter

- 667 - støtte frivillige som rydder strender
- 668 - redusere matsvinn fra offentlige institusjoner
- 669 - at hele Bergen skal sortere matavfall, og sikre at det blir gjenvunnet på beste
- 670 måte
- 671 - definere mikroplast som en miljøgift, og ha nulltoleranse for mikroplast i
- 672 naturen
- 673 - sette opp flere drikkefontener i sentrum og i bydelene
- 674 - ha flere panteringer på flere avfallsbeholdere i sentrale deler av Bergen

675

676 **En miljøvennlig kommune**

677 Bergen kommune skal være en foregangskommune når det gjelder utslipp fra egne
 678 bygg, bilpark og anlegg. Når kommunen inngår avtaler og gjør innkjøp skal vi stille
 679 strenge miljøkrav, også på større avtaler med andre aktører.

680

681 Arbeiderpartiet vil:

- 682 - ha grønne tak (med vegetasjon) og/eller energiproduksjon på nye bygg og
- 683 offentlige prosjekter
- 684 - jobbe for energieffektivisering av kommunale bygg
- 685 - kutte ut oljefyrer i kommunens bygg
- 686 - vurdere solceller ved kommunale nybygg
- 687 - stille strenge krav til miljø når kommunen gjør innkjøp
- 688 - at kommunens bilpark skal bestå av nullutslippskjøretøy som f.eks. elbil

689

690 **Jernbane, vei og en grønnere bilpark**

691 Arbeiderpartiet mener at reisetiden med tog mellom Bergen og Oslo bør reduseres til
 692 4 timer, slik at tog blir et reelt alternativ til fly. Vi vil derfor sørge for en raskere
 693 utbedring av Bergensbanen og jobbe for å fremskynde byggingen av ny vei og
 694 jernbane mellom Arna og Voss.

695

696 Å bruke bil skal være en mulighet, men ingen forutsetning for å leve et godt liv i
 697 Bergen. Samtidig må vi stimulere til at bilparken i Bergen, både privatbiler og
 698 nyttetransport, blir mer miljøvennlig. Det må bygges et veisystem som leder mer av
 699 gjennomgangstrafikken utenom de sentrale delene av Bergen. Spesielt viktig blir det
 700 å få bygget Ringvei Øst. Vi vil at nordre del skal bygges ut først – og senest fra 2023.
 701 Arbeiderpartiet mener også at vi må se på tiltak for å redusere kostnadene for å sikre
 702 raskere fremdrift, for eksempel færre filer, lavere fart med mer.

703

704 Arbeiderpartiet vil:

- 705 - forbeholde flere parkeringsplasser for bildeling
- 706 - lage flere mobilpunkter, som plasserer busstopp, bildeling, ladepunkter for
- 707 elbil og bysykler på samme sted
- 708 - beholde miljødifferensierte takster i bomringen

- arbeide for raskere utbedring av Bergensbanen
- bygge Ringvei Øst, med nordre del fra Klauvaneset til Vågsbotn som første strekk

Finansiering av vei, bybane og sykkelveier

Dagens bompengesystem er ikke bærekraftig. Det er nødvendig å begrense biltrafikken inn til Bergen sentrum for å få bedre luft, lavere klimagassutslipp og for å unngå lange køer. Samtidig vil færre biler gjøre at inntektene i bomringen over tid reduseres. Vi trenger derfor et bedre system for å finansiere utbygging av kollektivsystemer og veier. Det er viktig å sørge for at bompengesystemet ikke rammer folk på en urettferdig måte ut fra hvor de bor. I tillegg har omfanget av bompengene blitt så høyt at det gir økonomiske utfordringer for mange familier med helt vanlige inntekter.

Arbeiderpartiet mener den rettferdige måten å finansiere utbygging av bybanen, sykkelveier og Ringvei Øst på er gjennom skatt. Da vil de med mye betale mest og de med lite betale minst. Vi mener derfor at staten skal betale minst 70 % av utbyggingen av kollektivtilbudet i de store byene. Veipricing bør utredes som et alternativ til ytre bomring så lenge vi har en regjering som ikke vil ta regningen. Frem til vi får en ny regjering som spiller på lag med Bergen vil Arbeiderpartiet også jobbe for å etablere en støtteordning for dem som ikke har råd til å betale.

Arbeiderpartiet vil:

- jobbe for at staten tar en større del av regningen for utbygging av bybanen, – minimum 70 prosent
- utrede veipricing som alternativ til bompengefinansiert utbygging av vei, sykkel og bybane
- evaluere ytre bomring etter 1 år, der det skal vurderes rabattordning for dem som ikke har råd til å betale og geografisk plassering av bomstasjonene

Kapittel 5: Bergen mot 2030 – en by i utvikling

Arbeiderpartiet ønsker bydeler med mangfold og egenart der innbyggerne skal ha de samme mulighetene for gode liv. Bergen skal være en attraktiv by å bo i. Derfor vil vi legge til rette for en byutvikling som gir bedre balanse mellom boliger, arbeidsplasser, barnehager, skoler, idrettsanlegg, naturmangfold, grøntområder og butikker i alle bydeler. Vi skal skape liv i bydelene. Vi vil gjøre det mer attraktivt å bo, jobbe og leve i samme bydel. Dette er et viktig bidrag i kampen for miljøet og for å redusere reisetiden.

Fremtidens byplanlegging

Arbeiderpartiet vil at kommunen skal ha en aktiv rolle i byplanleggingen, slik at fellesskapets interesser og hensynet til klima- og miljø kommer først. Strandsonen og viktige grøntområder må vernes for utbygging slik at alle får tilgang til dem.

Vi vil merke klimaendringene i Bergen gjennom mer ekstremvær. Arbeiderpartiet mener at byen vår allerede nå må forberede seg på morgendagens utfordringer. Det innebærer blant annet å bygge boliger som tåler klimaendringene, og bidrar til å minimere klimagassutslipp. Vi vil bygge flere boliger med vegetasjon på taket og prioritere nullutslippsprosjekter.

Arbeiderpartiet vil at kommunen skal spille på lag med dem som bygger ut boliger. Vi trenger en mer effektiv byggesaksbehandling, samtidig som vi ivaretar eksisterende nabolag og naturen rundt prosjektene. Vi trenger flere kreative, nyskapende boligprosjekter i Bergen. Det bygges for mange ensartede blokker med for lite uteareal. Vi vil beholde byarkitekten, og sørge for at ulovlig bygging fører til strengere konsekvenser for utbyggere. Vi ønsker en urban og klimavennlig boligutbygging som legger til rette for at forskjellige mennesker i ulike livssituasjoner kan bo over alt i byen. Hovedregelen bør være at ingen har mer enn 500 meter til nærmeste holdeplass.

Arbeiderpartiet vil:

- sørge for at byens parker er godt vedlikeholdt, og ruste opp lekeplassene
- lage offentlige planer for sentrale områder i hele byen og gjøre strategiske tomtekjøp der det er relevant
- kutte behandlingstiden på private planer og øke forutsigbarheten for utbyggere
- styrke kommunes tilsyn ved kommersiell utbygging
- kreve at eierne av eldre, verneverdige bygg ikke lar dem stå til forfalls
- verne strandsonen og viktige grøntområder for utbygging slik at alle får tilgang til dem
- tillate høyhus kun der det passer inn i bybildet
- ordne flere offentlige toaletter
- bygge byen på en måte som sikrer mot oversvømmelser
- innføre krav om utslippsfrie byggeplasser i Bergen kommune
- arbeide aktivt for bred deltakelse fra innbyggerne i viktige byutviklingssaker, gjennom tidlige innspillsrunder, arkitektkonkurranser og åpne høringer

Gode nabolag

En god by skapes ikke bare gjennom helhetlige planer, men også med et blikk for det enkelte nabolag. Arbeiderpartiet i Bergen ønsker en arkitekturpolitikk som tar utgangspunkt i nabolagets særpreg og vil at nye prosjekter skal bygges i harmoni med

790 eksisterende bebyggelse. Gamle hus og kulturminner gir identitet og tilhørighet, og
791 bør tas vare på.

792

793 Arbeiderpartiet vil:

- 794 - etablere flere gatetun og lekeplasser, enveiskjørt gater og legge til rette for
- 795 parkering andre steder enn på gateplan
- 796 - utvide boligsoneparkering til hele det sentrale Bergen
- 797 - sikre trygge nabolag gjennom oversiktlige overganger, trygge skoleveier, mer
- 798 belysning og bedre trafikkplanlegging
- 799 - senke hastigheten til 30 km/t i boligstrøk for å minske svevestøv og gjøre
- 800 nabolag tryggere
- 801 - lage offentlige felleshager og parsellhager
- 802 - slå ned på ulovligheter i utleiemarkedet slik at innbyggere ikke får ulovlige
- 803 hoteller i nabolaget sitt
- 804 - skilte kulturminner og bygg av historisk interesse med blå kulturminneskilt
- 805 - etablere et større sammenhengende jernbane- og bibliotekstorg, med
- 806 Nonneseterruinen som et viktig historiefortellende element

807

808

809 **Gods og havn**

810 Arbeiderpartiet har bidratt til at godshavnen flyttes ut av Bergen sentrum, og ønsker
811 nå å utvikle Dokken til et område for boliger og næring. Vi vil at Dokken skal bli til et
812 sted hvor ulike mennesker vil bo, og gjøre området til Bergens første
813 nullutslippsbydel. Da må vi tilrettelegge for skole, barnehage, kulturtilbud, varierte
814 leiligheter, sosiale boliger, grøntområder og tilgang på sjø.

815

816 Regjeringen har bestemt at godsterminalen skal være på Nygårdstangen til minst
817 2040. Arbeiderpartiet ønsker derfor å verne Hordnesskogen til et område for natur
818 og rekreasjon (LNF-område). Vi mener fremdeles at både Haukås, Unneland og
819 Espeland er uaktuelle som område for en fremtidig godsterminal.

820

821 Arbeiderpartiet vil:

- 822 - gjøre Dokken til Bergens første nullutslippsbydel
- 823 - sikre en helhetlig plan for Dokken som tilrettelegger for innspill og
- 824 medvirkning fra innbyggerne
- 825 - vurdere å etablere et utviklingsselskap som kan sikre en fremtidsrettet og
- 826 inkluderende utvikling av Dokken-området, eventuelt også andre større
- 827 sentrumsnære områder
- 828 - flytte godshavnen til Ågotnes
- 829 - verne Hordnesskogen til et område for natur og rekreasjon. Haukås, Unneland
- 830 og Espeland er også uaktuelle områder for en fremtidig godsterminal

831

En trygg by

Alle som ferdes i Bergen skal føle seg trygge, og vi kan ikke godta at deler av byen oppleves som utrygge. Derfor vil vi arbeide for lys i alle gater og bedre skjenkekontroll. Vi vil også ta initiativ for et samarbeidsprosjekt mellom utelivsnæringen, politi og kommune for sikre et godt uteliv for alle. Under Sykkel-VM i 2017 etablerte Bergen kommune et samvirkesenter. Senteret samordnet blant annet nødetatene, frivillige aktører og kommunale tjenester, og kunne raskt avdekke og forebygge at mindre hendelser utviklet seg til større ulykker.

Arbeiderpartiet vil:

- Sørge for lys i alle gater
- ha bedre skjenkekontroll. Tilsynsutøvelsen bør være risikobasert, slik at de som har vist seg tilliten verdig får færre kontroller
- arbeide for å samle beredskapsaktører i et eget senter slik at byen blir tryggere året rundt

Kapittel 6: Idrett, frivillighet og kultur

For Arbeiderpartiet er satsing på frivillighet en god investering for fremtiden. Titusenvis av frivillige legger hver uke ned hundrevis av timer for å gjøre Bergen til en yrende by fylt med kultur- og idrettstilbud til bergenserne.

En aktiv by

Idrettsbyen vår er stor og mangfoldig. Arbeiderpartiet vil fortsette å sikre gode vilkår for idrett og frivillighet i årene som kommer, og vi skal være garantisten for at idretten får bruke kommunale idrettsanlegg, haller og skoler gratis.

Arbeiderpartiet mener Bergen mangler en storstue for idretts- og kulturarrangementer, og vil jobbe for å realisere en egen byarena. Idretten trenger også gode anlegg som utøverne kan benytte seg av. I tett samarbeid med idretten har Arbeiderpartiet startet en storstilt utbygging av nye anlegg. Vi vil at kommunen skal fortsette å investere minst 100 millioner i nye, og opprustning av gamle, anlegg hvert år. Nye anlegg bør i hovedsak være flerbrukshaller som kommer ulike idretter til gode. Det offentlige bør stå som eier av nye anlegg, men både nåværende og fremtidige anlegg som eies og drives av idrettslagene må sikres gode vilkår. Arbeiderpartiet ønsker å legge til rette for den egenorganiserte idretten gjennom flere nærmiljøanlegg, og vil på sikt bygge åpne idrettshus i alle bydeler.

Svømmeferdigheter er livreddende kunnskap i en kystby som Bergen. Derfor har Arbeiderpartiet sørget for at alle barn i Bergen lærer seg å svømme gjennom *Svøm Bergen*. Svøm Bergen innebærer at opplæringen gjennomføres av profesjonelle trenere fra svømmeklubbene. Det har vært en stor suksess, og vi vil derfor utvide

ordningen til å gjelde flere klassetrinn. Arbeiderpartiet vil også sørge for at bergensere har tilgang på svømmebasseng i alle deler av byen.

Det er krevende for frivillige lag og organisasjoner når det brukes mye tid på byråkrati og rapportering. Arbeiderpartiet vil derfor styrke tilskuddsordningene, forenkle rapporterings- og søknadsrutiner og gjøre informasjon lettere tilgjengelig.

Arbeiderpartiet vil:

- være garantisten for at idretten kan bruke kommunale anlegg gratis
- videreutvikle og styrke idrettscampus Bergen
- sørge for at gummigranulat fra kunstgressbaner ikke havner i naturen
- investere minst 100 millioner kroner i nye, og opprustning av gamle, idrettsanlegg hvert år
- bygge nærmiljøanlegg i alle bydeler og bygge flere åpne idrettshaller
- ha tilgang på svømmebasseng i alle deler av byen
- realisere en egen byarena i Bergen
- bygge nye Slåtthaug skøytehall

Friluftsliv

I Bergen har vi fantastiske turområder i en vakker natur, med god tilgang på sjø og fjell. Arbeiderpartiet vil ta vare på den uberørte naturen, og bevare byfjellsgrensen. Vi vil samtidig jobbe for at bergenserne skal ha lettere tilgang på turområder i eget nærmiljø. Dette skal vi gjøre gjennom å sørge for god universell tilgang til byfjell og sjøområder, og ved å lage flere turveier i den enkelte bydel. Vi vil fortsette det gode samarbeidet med idretten, Bergen og Omland friluftsråd og Bergen og Hordaland turlag. Arbeiderpartiet mener det er behov for en bedre finansiering av friluftsansjoner i Bergen.

Arbeiderpartiet vil:

- sørge for at det er plass til idrett og turløyper når det planlegges nye boliger
- tilrettelegge for flere badeplasser og sikre nok toaletter og bosspann
- gjøre det lettere for flere å eie egen båt gjennom å bygge sjøsettingsramper for båt
- prioritere ro og stillhet i naturen og begrense motorisert ferdsel
- åpne flere elver slik at bergenserne får tilgang på vann og sjø, og ivareta biologisk mangfold

Kulturbyen Bergen

Bergen er kjent for sitt nyskapende kulturliv med dyktige utøvere, et nyskapende film- og mediemiljø og viktige festivaler. Det pulserende kulturlivet gjør Bergen til en attraktiv by for innbyggere og besøkende, i tillegg gir det positive ringvirkninger for næringslivet. Både det frie feltet og etablerte institusjoner er viktige for å utvikle

Bergen som en mangfoldig og spennende kulturby. Arbeiderpartiet vil derfor sikre gode rammevilkår for både amatører, festivaler og profesjonelle kulturaktører. Vi vil at alle barn skal ha like muligheter til å delta på kulturaktiviteter. Derfor vil vi innføre et aktivitetskort som gir barn og unge rabatter på museum, Akvariet, idrettstilbud og kino.

På kulturskolen i Bergen finner mange unge sitt talent, får dyrket sin lidenskap og utvikle sitt kulturuttrykk. Vårt mål er at alle barn som ønsker det skal få plass i kulturskolen og at skolen fortsetter å holde et høyt faglig nivå.

Et sted å øve, opptre og produsere er viktig for både profesjonelle og amatører. Derfor må øvingslokaler, kunstverksteder og musikkbinge for band og musikere være tilgjengelige. Kultur handler ikke bare om de store talentene, men også de små gledene. Bergen skal fortsette å være gode på musikk, kor, sang, dans og teater. Gode kulturtilbud til barn og unge er avhengig av profesjonelle kulturutøvere som lærer bort noe, samtidig som rekrutteringen til den profesjonelle kulturen er avhengig av gode tilbud til barn og unge. Arbeiderpartiet vil være garantisten for et variert og internasjonalt kulturliv som omfatter hele spekteret, fra barnekor til internasjonale Bergenstjerner.

Samarbeidet mellom Bergen filharmoniske orkester (BFO) og korene Bergen filharmoniske kor og Collegium musicum har vært avgjørende for at man har satt opp store korverk som holder høyt internasjonalt nivå. Arbeiderpartiet vil fortsette styrkingen av korfeltet i neste periode. Institusjoner som Bergen Nasjonale Opera og Festspillene i Bergen produserer kunst av høy kvalitet, samtidig støtter de opp under samarbeidet med amatørkulturfeltet. Arbeiderpartiet vil fortsatt legge til rette for gode rammevilkår for disse institusjonene.

Bibliotekene er ikke bare steder der byens innbyggere kan låne bøker, men også viktige møteplasser og en debatt- og kunnskapsarena. Arbeiderpartiet vil derfor sikre biblioteker med gode åpningstider i alle bydeler.

Bergen skal være en filmby med et bredt og godt kinotilbud. I Bergen arrangeres Norges største filmfestival, Bergen Internasjonale Filmfestival (BIFF). Arbeiderpartiet ønsker å sikre festivalens videre drift, og jobbe for flere visningssteder for kvalitetsfilm.

Arbeiderpartiet vil:

- innføre søskenmoderasjon i kulturskolen
- innføre et aktivitetskort som gir barn og ungdom rabatt på aktiviteter og opplevelser
- sikre at amatørkulturen har tilgang på gratis lokale

- 957 - sørge for at Fyllingsdalen teater har gode rammevilkår
- 958 - bygge kulturhus i Fyllingsdalen
- 959 - sikre gode rammevilkår for BIFF og Cinemateket
- 960 - etablere og utvikle et kulturkvartal på Verftet med USF og Kjødetomten
- 961 - legge til rette for at det bygges en ny operasal i Bergen
- 962 - sikre at Sentralbadet utvikles til et scenekunsthuss for Carte Blanche og BIT
- 963 Teatergarasjen

964

965 **Frivillighet**

966 Frivillighet er en av bærebjelkene i samfunnet. Arbeiderpartiet vil at alle innbyggere
967 skal ha mulighet til å være frivillig, og i neste omgang være den som mottar hjelp og
968 støtte. Frivillige organisasjoner tilbyr tilhørighet og er arenaer for sosialt fellesskap,
969 inkludering, selvutvikling og demokratiopplæring. Derfor vil vi sikre gode
970 rammevilkår for den organiserte frivilligheten. I Bergen er det i dag frivilligsentraler i
971 alle bydeler. For å sikre gode rammebetingelser og drift vil vi arbeide for at flere
972 sentraler blir kommunale.

973

974 Arbeiderpartiet vil:

- 975 - tilrettelegge for at frivillige organisasjoner og personer kan gjennomføre
- 976 aktiviteter på sykehjem og for hjemmeboende
- 977 - utrede om tilrettelagt frivillighet etter fengselsopphold kan forenkle veien
- 978 tilbake til samfunnet
- 979 - etablere lavterskeltilbud i mindre geografiske områder slik at hjemmeboende
- 980 kan delta i frivillig aktivitet med andre i sitt eget nærmiljø
- 981 - tilrettelegge for at kommunens bygg kan brukes av frivillige organisasjoner
- 982 også i ferier
- 983 - arbeide for at det inngås forpliktende avtaler med frivillig sektor for å
- 984 imøtekomme og løse fremtidige oppgaver innenfor forebygging og omsorg

985

986 **Studentbyen Bergen**

987 Bergen er en attraktiv studentby, og unge kommer fra hele landet for å studere her.
988 Arbeiderpartiet tar ansvar for byens studenter, og ønsker at flere skal bli boende når
989 studiene er over. Da må vi sørge for at studentene har det bra i studietiden, og ha
990 jobber når den er over. Dessverre er det slik at mange studenter føler seg ensomme
991 og noen har psykiske helseutfordringer. Kultur, frivillighet og idrett er viktig for at
992 studenter kan skaffe seg sosiale nettverk og skaper en god psykisk og fysisk helse.

993

994 Arbeiderpartiet vil:

- 995 - utvide åpningstidene på helsestasjonen på Engen
- 996 - gjøre helsestasjon for ungdom i bydelene tilgjengelig for studenter
- 997 - vurdere å utvide ordningen med gratis prevensjon til å gjelde kvinner mellom
- 998 19 og 25 år som er folkeregistrert i Bergen kommune

- 999 - at det skal bli lettere for ferdigutdannede studenter å få relevant jobb i Bergen
1000 - tilrettelegge for at det skal bygges flere studentboliger i Bergen
1001 - tilrettelegge for at studentene får en ny studentvilla i tilknytning til Kvarteret
1002

1002

1003 **Religion og livssyn**

1004 Arbeiderpartiet mener at Bergen skal være en livssynsåpen by med plass til alle. Den
1005 norske kirke og de mange livssynsorganisasjonene gjør en viktig frivillig innsats for
1006 byens innbyggere. Vi vil derfor bygge videre på det gode samarbeidet og opprettholde
1007 støtten på minst samme nivå. Samtidig sliter mange organisasjon og menigheter med
1008 mangel på lokaler og andre fasiliteter. Bergen kommune må derfor tilrettelegge bedre
1009 for at disse kan drive på gode vilkår. Arbeiderpartiet vil jobbe for likebehandling
1010 mellom tros- og livssynsamfunn, blant annet ved å legge til rette for flere og bedre
1011 livssynsfleksible seremonirom. Vi vil også etablere en ordning som gir alle de samme
1012 mulighetene til samtale med en person fra sitt livssyn under viktige livshendelser.
1013

1013

1014 **Kapittel 6: Arbeid, næring og forskning**

1015 Arbeiderpartiet vil føre en aktiv og miljøvennlig næringspolitikk som sikrer økt
1016 verdiskaping og trygge arbeidsplasser nå og i fremtiden. Vårt overordnede mål er et
1017 konkurransedyktig og bærekraftig næringsliv og arbeid til alle. Bergen skal være en
1018 by hvor det er lett å tenke nytt og kreativt med færrest mulig byråkratiske hindringer.
1019

1019

1020 **En attraktiv og internasjonal næringsby**

1021 Arbeiderpartiet mener at Bergen kommune skal ta et stort ansvar for
1022 næringsutvikling i regionen. Bergen er den største byen i vestlandsregionen og vi skal
1023 innta den rollen på en positiv, raus og inkluderende måte. Sammen kan Vestlandet
1024 være en motmakt til sentraliseringen av makt og ressurser til Osloregionen. Bergen
1025 skal være en motor for utvikling av Vestlandet, der vi systematisk deler og utvikler
1026 kunnskap i samarbeid med forsknings- og utdanningsmiljøene, næringsliv og
1027 kulturaktører.
1028

1028

1029 Arbeiderpartiet ønsker at kommunen skal beholde sine eierandeler i sentrale
1030 bedrifter som BKK, Bergen Kino, BIR og Fløibanen. Bergensregionen utgjør et sterkt
1031 og mangfoldig næringsliv med sterke bransjer og verdensledende miljøer. Derfor må
1032 vi styrke utdanningsmiljøene, noe som også er viktig for lokale nærings- og
1033 forskningsmiljøer.
1034

1034

1035 Skal Bergen tiltrekke seg og beholde den beste arbeidskraften må kommunen være
1036 attraktiv å bosette seg i. Derfor har vi bistått den internasjonale skolen med å finne
1037 nye lokaler og styrket denne. Arbeiderpartiet vil jobbe for å styrke regionens sterke
1038 næringsklynger.
1039

1039

Bergen har de beste forutsetningene for å være en verdensledende by innen marin og maritim forskning og næring. Arbeiderpartiet vil styrke havbyen Bergen med et tettere samarbeid mellom næringen, utdannings- og forskningsmiljøer og kommunen. Bergen havn skal bli ledende på miljøvennlig sjøtransport, og samordne havner og terminaler på Vestlandet. Media City Bergen er et kroneksempel på samarbeid mellom forskning, utdanning, næringsliv og media. Arbeiderpartiet ønsker å tilrettelegge for flere kunnskapsklynger og næringsparker. Bergen trenger for eksempel en energiklynge som kan utvikle nye klimavennlige arbeidsplasser.

Arbeiderpartiet ønsker å utvikle Bergen som en attraktiv turistby, men uten at det går på bekostning av kvaliteten på byen. Derfor vil vi begrense cruiseturister, spre turister utover hele året og søke om å få innføre en lokal turistskatt for cruiseturister. Det foregår i dag en vekst i boligutleie via plattformer som booking.com og Airbnb. Bergen skal være attraktiv å besøke, men også attraktiv å bo i. For å oppnå denne harmonien er det viktig at kommune følger denne utviklingen aktivt. Derfor vil Arbeiderpartiet jobbe for å håndheve regelverket tilknyttet boligutleie. Dette innebærer krav til omregulering fra bolig til næring dersom flere leiligheter brukes til kommersielt korttidsutleieformål, samt håndheve krav til brannsikkerhet.

Arbeiderpartiet vil:

- prioritere arbeid til alle som jobb nummer én
- jobbe for at bergensregionen skal være attraktiv å etablere seg i, både for bedrifter og arbeidstakere
- styrke havbyen Bergen med et tettere samarbeid mellom næringen, utdannings- og forskningsmiljøer og kommunen
- styrke samarbeidet mellom næringslivet og skolen, for å bidra til rekruttering til de viktigste næringene i regionen
- styrke A-krim senteret for å sikre konkurranse på like vilkår og på en effektiv måte stoppe kriminelle aktører
- tilrettelegge for etablering av datasentre i Bergen
- slå ned på ulovligheter i utleiemarkedet slik at innbyggere ikke får ulovlige hoteller i nabolaget sitt
- gjøre Bergen til en motor for vekst, utvikling og innovasjon på Vestlandet

Høyere utdanning og forskning

Bergen er en viktig utdanningsby, med over 30 000 studenter. Studenter og forskere kommer fra ulike deler av Norge og verden. Dette bidrar til et viktig mangfold i byen vår. Universitets- og høyskolemiljøene bidrar ikke bare vesentlig til Bergens økonomi, men også til forskning og utdanning av fremtidens arbeidskraft – en kompetanse vi ønsker å legge til rette for forblir i vår region. Vi vil også bidra til å styrke studenters praksis i utdanningen gjennom å legge til rette for oppgaveskriving i kommunen.

1082

1083 Arbeiderpartiet vil:

- 1084 - bidra til å videreutvikle den marine klyngen som en fellesarena for
- 1085 næringsutvikling, forskning og innovasjon
- 1086 - samarbeide med næringsliv og utdanningsinstitusjoner som ønsker å gjøre
- 1087 bærekraft til et konkurransefortrinn
- 1088 - styrke studenters praksis gjennom å legge til rette for oppgaveskriving i
- 1089 kommunen
- 1090 - legge til rette for at byens studenter får mulighet til å bruke sin kompetanse i
- 1091 vår region
- 1092 - arbeide for å styrke kommunens deltakelse i forskningssamarbeid i byen og
- 1093 regionen

1094

1095 **Kapittel 8: Trygg økonomi og styring**

1096 Arbeiderpartiet jobber alltid for at felleskapets midler skal forvaltes på en god og
1097 trygg måte, og kommer flest mulig mennesker til gode. Derfor har Arbeiderpartiet de
1098 siste fire årene jobbet med å rydde opp i kommunens økonomi. En god økonomi er en
1099 forutsetning for å kunne levere gode tjenester over tid. Derfor skal trygg
1100 økonomistyring være det førende prinsipp for Arbeiderpartiets satsinger og
1101 prioriteringer også de fire neste årene.

1102

1103 Infrastruktur og tjenester som krever stabilitet og pålitelighet, bør eies og drives
1104 kommunalt for å gi større trygghet for byens innbyggere. Derfor har vi tatt tilbake to
1105 private sykehjem til kommunal drift, og tatt tilbake hjemmesykepleien til kommunen.
1106 Nå får de ansatte bedre lønns- og arbeidsvilkår og ingen private selskaper tjener
1107 penger på at noen trenger helsehjelp. Arbeiderpartiet vil også sørge for at Bergen
1108 kommune legger FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter til
1109 grunn i all virksomhet.

1110

1111 **Kommunen som arbeidsgiver**

1112 Bergen kommune skal være en god arbeidsgiver som samarbeider med
1113 organisasjonene i arbeidslivet for å levere gode tjenester til innbyggerne. Vi vil
1114 fortsette arbeidet med å sikre ansatte i kommunen hele og faste stillinger. Dette gir
1115 mer forutsigbarhet for den enkelte og gjør det mulig å etablere seg for ungdom. Vi har
1116 opprettet en bemanningssentral for vikarer i Bergen kommune, med hele og faste
1117 stillinger. Arbeiderpartiet vil utvide denne slik at barn, unge og eldre som mottar
1118 tjenester fra kommunen får færre personer å forholde seg til. Bergen kommune skal
1119 gå foran som et godt eksempel med mangfold på arbeidsplassene. Arbeiderpartiet har
1120 som mål å gi bedre tjenester til innbyggerne og en bedre arbeidshverdag for de
1121 ansatte. Derfor har vi startet en tillitsreform i hjemmetjenesten som har som
1122 hovedmål å bruke kompetansen til de ansatte for å sikre kvalitet til innbyggerne, mer

1123 tid til de som trenger det og medbestemmelse. Vi ønsker å utvide tillitsreformen til
1124 flere områder i kommunen.

1125

1126 For mange ungdommer gjennomfører ikke den videregående opplæringen fordi de
1127 ikke kommer seg ut i lære. Arbeiderpartiet ønsker at Bergen kommune til enhver tid
1128 skal ha to lærlinger for hver tusende innbygger. Vi har innført lærlingegaranti for
1129 enkelte fag, og ønsker å utvide denne garantien til å gjelde flere ungdommer. Nå skal
1130 lærlingene stille først i køen når kommunen ansetter nye fagarbeidere.

1131

1132 Arbeiderpartiet vil:

- 1133 - at hele stillinger fortsatt skal være hovedregelen
- 1134 - avvikle bruk av kommersielle vikarbyråer og styrke kommunens
1135 bemanningssentral
- 1136 - utvikle samarbeidet med de ansattes organisasjoner for å sikre bedre tjenester
1137 til innbyggerne og bedre arbeidsforhold
- 1138 - at alle nye sykehjem som bygges skal drives av kommunen
- 1139 - jobbe for at alle renholdere som utfører renhold på kommunale bygg skal være
1140 ansatt i kommunen
- 1141 - at ansatte i kommunen skal få et styrket tilbud om kompetanseheving og
1142 videreutdanning
- 1143 - innføre læreplassgaranti på enkelte fag i Bergen kommune

1144

1145 **Kommunen som tjenesteyter**

1146 Arbeiderpartiet vil sørge for at kommunens tjenester blir lettere tilgjengelige, med
1147 bedre service, lengre åpningstider, raskere saksbehandling og bedre netjtjenester. Vi
1148 vil jobbe kontinuerlig med å forbedre kommunens digitale løsninger, slik at
1149 innbyggerne enkelt kan få tilgang til, og oversikt over alle tjenester via internett. Det
1150 er viktig at kommunen bistår innbyggere som ikke har tilgang på nett eller mangler
1151 digital kompetanse.

1152

1153 Arbeiderpartiet vil:

- 1154 - at Bergen skal være ledende på å utvikle innovative digitale tjenester basert på
1155 innbyggernes behov

1156

1157 **Kommunen som innkjøper**

1158 Et organisert og seriøst arbeidsliv er lønnsomt for hele samfunnet. Det skal derfor
1159 ikke foregå sosial dumping i bedrifter kommunen kjøper tjenester av. Bergen
1160 kommune er en stor innkjøper av både varer og tjenester. Denne rolle må brukes
1161 strategisk til å motvirke sosial dumping, fremme etisk handel, innovasjon og
1162 bærekraft. Da vi vant valget i 2015 innførte vi derfor strenge krav til bedrifter som
1163 kommunen kjøper tjenester av. Fremover vil Arbeiderpartiet prioritere bedre rutiner
1164 for hvordan kravene til seriositet følges opp av aktørene som vinner anbud. Vi vil

1165 også sørge for at kvalitet, arbeidsvilkår og seriøsitetskrav blir vektlagt mer i forhold til
1166 pris i anbudene. Bergen skal bidra til en mer rettferdig verden gjennom sine innkjøp.
1167 Det må innføres retningslinjer som sikrer at kommunen ikke kjøper produkter eller
1168 tjenester fra leverandører som opererer på okkupert jord eller i strid med
1169 menneskerettighetene.

1170

1171 Arbeiderpartiet vil:

- 1172 - gjennom anbud og innkjøp videreføre strenge regler for å motvirke sosial
1173 dumping og styrke fagopplæringen og arbeidsvilkår
- 1174 - sette krav om at bedriftene opererer med norske lønns- og arbeidsvilkår som
1175 er i tråd med gjeldende landsdekkende tariffavtale og/eller allmenngjøring, og
1176 at dette kan dokumenteres
- 1177 - jobbe for at anbudene for syke – og skolekjøring stiller krav om tarifflønn,
1178 ordnede arbeidsforhold og nullutslippskjøretøy
- 1179 - prioritere å følge opp leverandører som har vunnet anbud for å sikre at
1180 seriøsitetskravene følges
- 1181 - bruke reglementet for skjenkebevilgninger som virkemiddel for bedre
1182 forholdene for ansatte i hotell- og restaurantnæringen
- 1183 - at minst 10 % av Bergen kommune sine anbud skal være innovative for å
1184 stimulere næringslivet og kommunen til å utvikle nye løsninger

1185

1186 **Kapittel 9: Levende bydeler**

1187 Det er i bydelene bergenserne bor, og det er bydelene mange føler tilhørighet til.
1188 Demokratiet er bærebjelken i vårt samfunn, og for Arbeiderpartiet er det viktig at
1189 politikere er nærmere folk. Derfor vil vi styrke lokaldemokratiet med egne bydelsstyrer
1190 som tar beslutninger som angår bydelene. I dette kapittelet skriver vi om noen av
1191 tiltakene vi ønsker å gjennomføre i de ulike bydelene i Bergen.

1192

1193 **Arna**

1194 Arbeiderpartiet vil:

- 1195 - sikre en bærekraftig boligbygging i bydelen og tilrettelegge for
1196 sentrumsfunksjoner og arbeidsplasser
- 1197 - bevare og dekke til forurensede masser i Arnavågen
- 1198 - beskytte Arnaelva mot utbygging
- 1199 - utvide Bjørnarhallen eller bygge ny hall i nærheten av ungdomsskolen på
1200 Garnes
- 1201 - pusse opp Ytre Arna skole som senter for nærmiljøet
- 1202 - bygge ny Garnes ungdomsskole
- 1203 - videreføre områdesatsningen i Ytre-Arna
- 1204 - Fortsette arbeidet med enhetstakst for buss og tog
- 1205 - Øke kollektivtilbudet med hyppigere bussavganger i bydelen

1206

1207 **Berghus**

1208 Arbeiderpartiet vil:

- 1209 - bygge minst en ny lekeplass i Bergen sentrum
- 1210 - gjøre flere gater om til gatetun
- 1211 - ha en ny ungdomsskole i Bergen sentrum
- 1212 - bygge Nordnes oppveksttun
- 1213 - lage skatepark og område for kulturarrangementer under Puddefjordsbroen,
- 1214 og vurdere å bruke området til anlegg for boligsoneparkering
- 1215 - bygge park og strand i Store Lungegårdsvann som rekreasjonsområde for
- 1216 befolkningen
- 1217 - bidra til å bygge Varegghallen
- 1218 - pusse opp Christi Krybbe skoler i den eksisterende bygningsmassen og fortsatt
- 1219 bruke Krybbesmauet som SFO

1220

1221 **Fana og Ytrebygda**

1222 Arbeiderpartiet vil:

- 1223 - bygge Slåtthaug skøytehall
- 1224 - ferdigstille Slåtthaug idrettspark
- 1225 - bidra til å realisere ny idrettshall for Bjarg IL
- 1226 - oppgradere Slåtthaug ungdomsskole
- 1227 - bygge ny idrettshall ved Rå skole og Storetveit skole
- 1228 - utvide Midttun skole
- 1229 - fremskynde byggingen av Søreide skole
- 1230 - flomsikre Nesttunvassdraget og ivareta det biologiske mangfoldet
- 1231 - verne og utvikle Hordnesskogen som friluftsområde
- 1232 - realisere ro- og padleanlegget på Nordåsvannet med tilhørende tur- og
- 1233 sykkelvei rund vannet
- 1234 - bidra til å realisere ny idrettshall for idrettslaget Gneist
- 1235 - bevare og utvikle Arboretet

1236

1237 **Fyllingsdalen**

1238 Arbeiderpartiet vil:

- 1239 - bygge kulturhus ved Oasen med mål om oppstart i 2020-2021
- 1240 - bevare og utvikle grøntområder i bydelen
- 1241 - bygge nytt svømme- og opplæringsbasseng ved Ortun skole
- 1242 - bevare et like godt busstilbud når bybanen kommer
- 1243 - bygge Bybanen helt til Spelhaugen og realisere Spelhaugen-prosjektet
- 1244 - bygge nytt tilbygg til Fyllingsdalen idrettshall
- 1245 - jobbe for at Skyss setter opp servicelinje til Fyllingsdalen
- 1246 - bygge innfartsparkering sentralt i Fyllingsdalen
- 1247 - fjerne den vonde lukten fra Sælenvannet
- 1248 - sørge for at Fyllingsdalen teater har gode rammevilkår

1249

1250

1251 **Laksevåg**

1252 Arbeiderpartiet vil:

- 1253 - etablere bibliotek i indre Laksevåg
- 1254 - bygge ny Holen skole
- 1255 - støtte opp under arbeidet til Initiativ Laksevåg og videreutvikle bydelen
- 1256 - rive Laksevåghallen og bygge nytt svømmebasseng, idrettshall, turnhall og nærmiljøanlegg
- 1257
- 1258 - videreutvikle åpent idrettshus (Fysak) på Melkeplassen
- 1259 - lage badeplass i Laksevågparken

1260

1261 **Loddefjord**

1262 Arbeiderpartiet vil:

- 1263 - jobbe for at Skyss setter opp servicelinje til Loddefjord
- 1264 - oppgradere og utvide Elvetun
- 1265 - bevare byfjellsgrensen og ikke tillate utbygging som går på bekostning av skog- og grøntområder
- 1266
- 1267 - utvikle Loddefjordpollen med gangstier, parkopparbeidelse og frileksområde
- 1268 - bygge siste del av gangstien som binder Mathopen og Alvøen sammen
- 1269 - bygge ny Alvøen idrettshall
- 1270 - bygge åpent idrettshus (Fysak) bydelen
- 1271 - styrke områdesatsningen i Loddefjord og Olsvik

1272

1273 **Årstad**

1274 Arbeiderpartiet vil:

- 1275 - totalrenovere eller bygge ny Slettebakken skole
- 1276 - bygge nye Kronstad oppvekstun
- 1277 - at Bergenshallen, Turnkassen og Gimlehallen erstattes med nye haller, ny ishall, ny flerbrukshall og to nye kunstgressbaner
- 1278
- 1279 - jobbe for å oppgradere fotballbanen i Solheimsgaten
- 1280 - fullføre arbeidet med sanering av fyllingen på Slettebakken
- 1281 - utvikle Nymark-området med ny flerbrukshall og fotballhall
- 1282 - jobbe for at arealet under Nygårdsbroen kan brukes til kulturarrangementer
- 1283 - gjøre området på Ambrosia Tønnesens plass ved Trikkeløypen, som i dag brukes til biloppstilling, til en lekeplass
- 1284
- 1285 - pusse opp området rundt Strax-huset, bygge park med tak utenfor og lage en alternativ trasé for gående og syklende
- 1286
- 1287 - innføre soneparkering og fartsreduserende tiltak på Løvtakksiden
- 1288 - pusse opp lekeplassen ved Hordagaten 51

1289

1290 **Åsane**

- 1291 Arbeiderpartiet vil:
- 1292 - verne og videreutvikle store grøntområder og skoger i Åsane
 - 1293 - sørge for at Dalaelven blir åpnet opp
 - 1294 - etablere flere gang- og sykkelveier i bydelen
 - 1295 - realisere kulturhus og videregående skole i Åsane
 - 1296 - bygge ny Eidsvåg skole
 - 1297 - bygge ny skole på Ulset Vest
 - 1298 - starte byggingen av nye Rolland skole
 - 1299 - sikre fremdrift for bybanen til Åsane og bygge ny sykkelvei parallelt
 - 1300 - realisere Arena Nord og Myrdal idrettspark
 - 1301 - vurdere hurtigbåt for pendlere fra Steinestø til sentrum via Salhus
 - 1302 - fremskynde ringvei øst, og prioritere det nordre strekket først fra Klauvaneset
 - 1303 til Vågsbotn
 - 1304 - utvikle området rundt Liavannet til en urban bydel med variert bebyggelse,
 - 1305 næring og rekreasjonsmuligheter
 - 1306 - bygge park og lekeplass på C-tomten
 - 1307 - belyse stien langs Hjortlandsveien